

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 56/2012-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť K. K., K., zastúpenej advokátkou Mgr. V. D., K., vo veci namietaného porušenia čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1, čl. 8 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 8 CoP 29/2011 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 7 Cdo 147/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť K. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. februára 2012 osobne do podateľne doručená sťažnosť K. K., K. (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 19 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1, čl. 8 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaniach vedených Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 8 CoP 29/2011 a Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 7 Cdo 147/2011.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka je starou matkou maloletých detí, a to N. S., M. S. a S. S. (ďalej aj „mal. deti“ alebo „mal. N.“, „mal. M.“ a „mal. S.“). Dcéra sťažovateľky Mgr. S. S., ktorá bola matkou mal. detí (ďalej len „matka“), zomrela 21. decembra 2006. Matka pred svojou smrťou žila u sťažovateľky spoločne s mal. deťmi. Všetky mal. deti boli počas života matky jej zverené do osobnej starostlivosti. Otec mal. detí Mgr. M. S. (ďalej len „otec“) sa choval voči matke počas jej života násilne, a to tak fyzicky, ako aj psychicky. Maloletá S. a matka žili prevažne v spoločnej domácnosti so sťažovateľkou a otcom od roku 2005, avšak otec sa na jej výchove nepodieľal. Maloleté deti po smrti matky boli jeden rok v opatere sťažovateľky a žili s ňou v spoločnej domácnosti. Maloletá S. s ňou bývala dlhšie, pričom citovo bola na ňu po smrti matky naviazaná. Rozsudkom Okresného súdu Košice-okolie (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 P 207/2006 z 3. mája 2007 bola mal. S. zverená do náhradnej osobnej starostlivosti sťažovateľky, pričom otec bol zaviazaný prispievať na jej výživu sumou 2 500 Sk mesačne. Zároveň bol upravený styk s mal. S. Návrh sťažovateľky na zverenie mal. N. do jej osobnej starostlivosti bol zamietnutý. Rozsudkom krajského súdu č. k. 10 CoP 291/07-200 zo 16. mája 2008 bol rozsudok okresného súdu zmenený tak, že návrh sťažovateľky na zverenie mal. S. do jej náhradnej osobnej starostlivosti bol zamietnutý.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 12 P 119/2009-103 z 8. novembra 2010 bolo rozhodnuté o zmene predchádzajúceho rozsudku okresného súdu sp. zn. 12 P 207/2006 z 3. mája 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 7 CoP 291/2007 zo 16. mája 2008 tak, že sťažovateľke sa umožnil styk s mal. N. a s mal. S. každú prvú nedeľu v mesiaci, pričom styk s mal. M. sa neupravil. Následným rozsudkom krajského súdu č. k. 8 CoP 29/2011-130 z 23. júna 2011 bol rozsudok okresného súdu zmenený tak, že styk sťažovateľky s mal. S. a s mal. N. sa neupravuje. Napokon uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 147/2011 z 22. novembra 2011 bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 CoP 29/2011 z 23. júna 2011. Uznesenie najvyššieho súdu bolo sťažovateľke doručené 3. januára 2012.

Podľa názoru sťažovateľky postupom a rozhodnutiami krajského súdu a najvyššieho súdu došlo k porušeniu označených článkov ústavy a dohovoru. Rozsudok krajského súdu je

nepresvedčivý a ústavne nekonformný. Nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, pretože je v rozpore so závermi znaleckého dokazovania a s názorom kolízneho opatrovníka. Obaja navrhli styk sťažovateľky s mal. deťmi upraviť. Nie je preto zrejmé, na základe akých skutočností rozhodol krajský súd o zmene rozsudku okresného súdu, ktorým bol styk umožnený. Znalecký posudok je v danej veci dôkazom značnej sily. Maloleté deti pred znalcom vyjadrili svoje názory na úpravu styku so sťažovateľkou, pričom tieto názory sú v znaleckom posudku citované. Znalec konštatoval, že nezistil signifikantné narušenie vzťahu medzi mal. deťmi a sťažovateľkou, pričom uviedol, že k odcudzeniu došlo skôr z dôvodu dlhodobého odlúčenia a sekundárne aj pod vplyvom prebratia názorov otca. Vzťah mal. detí k sťažovateľke je poznačený negatívnym vzťahom medzi sťažovateľkou a otcom. Znalec nezistil u mal. S. primárne negatívny vzťah k sťažovateľke. Vo vzťahu k mal. N. uviedol, že táto má veľa zážitkov so sťažovateľkou. Tieto ovplyvňujú jej súčasné prežívanie, pričom mal. N. je schopná sa k zážitkom vrátiť. Podľa znalca by bola škoda, keby sa pozitívne zážitky pod vplyvom negatívneho vzťahu otca a sťažovateľky popreli. Neobstojí preto záver krajského súdu, podľa ktorého mal. S. a mal. N. citové väzby na sťažovateľku nemajú. Nemožno tiež súhlasiť s názorom krajského súdu, podľa ktorého vyhrotené vzťahy medzi otcom a sťažovateľkou vylučujú vhodnosť akejkoľvek úpravy styku sťažovateľky s mal. S. a s mal. N. s tým, že by takáto úprava mohla v konečnom dôsledku viesť až k úplnej averzii a odmietaniu sťažovateľky zo strany mal. detí. Jednotlivé závery krajského súdu si navzájom odporujú, nemajú vnútornú spojitosť. Na jednej strane sa vyzdvihuje pozitívny prínos styku, na druhej strane sa však tvrdí, že je vylúčená akákoľvek vhodná úprava styku. Nie je zrejmé, na základe akých skutočností krajský súd vyvodil, že súdom upravený styk by mohol ešte viac situáciu vyhrotiť a vzájomný vzťah zhoršiť. Krajský súd iba stroho konštatuje, že doterajšia úprava styku sa nerealizovala. Pritom neberie do úvahy, že styku nebránia prekážky, ktoré by zavinila sťažovateľka. Naopak, styku bráni otec. Z tohto dôvodu nie je zrejmé ani to, prečo by vhodnejším stimulom pre obnovenie narušených vzťahov mali byť stretnutia sťažovateľky s mal. deťmi na základe ich slobodného a spontánneho rozhodnutia.

Najvyšší súd sa v dovolacom uznesení nezaoberal rozsudkom krajského súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti, hoci sťažovateľka v dovolaní namietala odňatie možnosti

konať pred súdom podľa § 237 písm. f) s poukazom na dovolacie dôvody podľa § 241 ods. 2 písm. a), b) a c) Občianskeho súdneho poriadku. Pritom prípustnosť dovolania opierala o nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu. Najvyšší súd námietku vyhodnotil ako neopodstatnenú a dovolanie odmietol. Podľa názoru sťažovateľky nemal tak urobiť bez toho, aby sa zaoberal vecnou správnosťou rozsudku krajského súdu. Správne mal dovolanie buď zamietnuť, alebo mu vyhovieť.

Sťažovateľka žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených článkov ústavy a dohovoru v konaniach vedených krajským súdom pod sp. zn. 8 CoP 29/2011 a najvyšším súdom pod sp. zn. 7 Cdo 147/2011 s tým, aby uznesenie najvyššieho súdu z 22. novembra 2011 a rozsudok krajského súdu z 23. júna 2011 boli zrušené a vec vrátená najvyššiemu súdu a krajskému súdu. Požaduje tiež priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 8 000 €, ako aj náhradu trov konania.

Z rozsudku krajského súdu č. k. 8 CoP 29/2011-130 z 23. júna 2011 vyplýva, že ním bol zmenený rozsudok okresného súdu č. k. 12 P 119/2009-103 tak, že styk sťažovateľky s mal. S. a s mal. N. sa neupravuje. Podľa názoru krajského súdu posúdením všetkých relevantných skutočností bolo treba dospieť k záveru, že okresný súd nesprávne rozhodol, ak upravil styk sťažovateľky s mal. N. a s mal. S., a to i napriek tomu, že tieto nemajú citové väzby na sťažovateľku a doterajšie súdne rozhodnutie o úprave styku sa nerealizovalo, pričom preukázaná zmena pomerov vo vzájomnom vzťahu už neodôvodňuje potrebu súdnej úpravy styku. Aj keď sa sťažovateľka po smrti matky o mal. deti starala, a to najmä o mal. S, a v tom čase mali k sebe skutočne veľmi blízko, tak ako to konštatoval znalec, treba poukázať na to, že znalec vychádzal z aktuálnej situácie, ktorá sa za posledné dva roky výrazne zmenila. V súčasnosti už iný znalec konštatoval vzájomné odcudzenie následkom dlhodobého odlúčenia a prebratia videnia celej kauzy od otca. Vzťahy medzi otcom a sťažovateľkou sa intenzívne vyhrotili vo všetkých smeroch až tak, že vylučujú vhodnosť akejkoľvek úpravy styku, ktorá by mohla v konečnom dôsledku viesť až k úplnej averzii a odmietaniu sťažovateľky zo strany mal. detí. Predovšetkým mal. N. sa dostala do veku, keď sa začala viacej orientovať na užší okruh priateľiek, ako na rodinu, svoj vzťah so sťažovateľkou simplifikovala len na to, čo s ňou bude robiť (že sa s ňou bude nudiť), ako aj na to, že sa s ňou dlhšiu dobu nestretávala, čo spôsobilo oslabenie prežívania emočného

vzťahu a zostala „len“ jeho praktická rovina (čo jej prinesie, resp. či ich nebude obťažovať) tak, ako to konštatoval znalec v aktuálnom znaleckom posudku. Maloletá S. podľa znaleckého posudku prebrala po starších súrodencoch „videnie“ celej kauzy i „logické“ zdôvodnenia narušenia vzťahu so sťažovateľkou. Navyše sa zistilo, že má vytvorené jednoznačné emočné ukotvenie k otcovi a súrodencom, najmä k mal. N.i, ktorá jej v nevedomej rovine supljuje aj matku a uspokojuje potreby emočného cítenia bez toho, aby na to potrebovala sťažovateľku. Krajský súd nepovažoval za vhodné opätovne vstupovať do týchto vzťahov a umelo zachovať priestor pre sťažovateľku na obnovenie vzájomných vzťahov, ak to doteraz nemalo pre účastníkov konania pozitívny význam, a ak si ešte mal. S. a mal. N. pre svoj vek a vývoj osobnosti neuvedomujú, aký potencionálny prínos pre ne sťažovateľka môže predstavovať. Preto zmenil predchádzajúce rozhodnutie a styk neupravil. Zohľadnil pritom aj tú podstatnú skutočnosť, že súdom upravený styk by mohol ešte viac vyhrotiť situáciu a vzájomný vzťah zhoršiť. Z osobnostnej štúdie otca, z jeho charakteristiky od zamestnávateľa, stanoviska kolízneho opatrovníka, ale ani z jeho postoja v predmetnej veci (prejavil iniciatívu presťahovať sa s mal. deťmi do blízkeho susedstva sťažovateľky) nevyplýva, že by mal na mal. deti zlý vplyv, resp. že by im zakazoval navštevovať sťažovateľku, ak by o to prejavili záujem. Vhodnejším stimulom pre obnovenie narušených vzťahov budú práve stretnutia sťažovateľky s mal. deťmi na základe ich slobodného a spontánneho rozhodnutia, ktoré budú zároveň dostatočne rešpektovať aj rodičovské práva otca. Otec má nielen výchovné práva, ale aj povinnosti. Jednou z nich je vychovávať dieťa v úcte a láske aj k starým rodičom a byť deťom vzorom vlastným správaním. Pretože väzby medzi otcom a mal. deťmi na jednej strane a sťažovateľkou na strane druhej boli v posledných rokoch značne oslabené, resp. narušené vzájomnými konfliktmi riešenými aj prostredníctvom núteného výkonu rozhodnutia a ingerencie polície, najmä v tejto adaptačnej fáze bude potrebné k ich obnoveniu pristupovať postupne, nenásilne, rešpektovať prania mal. detí (aj keď sú podľa názoru sťažovateľky ovplyvňované otcom) a snažiť sa o citovo neutrálne správanie v ich prítomnosti bez vracania sa k problémom z minulosti, nad ktoré by sa v najlepšom záujme mal. detí mali povzniesť tak, aby boli v budúcnosti schopní obohacovať ich ďalší osobnostný vývoj.

Z uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 147/2011 z 22. novembra 2011 vyplýva, že ním bolo odmietnuté dovolanie proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 CoP 29/2011 z 23. júna 2011. Podľa názoru najvyššieho súdu prípustnosť dovolania v danom prípade prichádzala do úvahy iba z niektorého z dôvodov uvedených v ustanovení § 237 Občianskeho súdneho poriadku, pričom sťažovateľka namietala odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku, a to nepreskúmateľnosťou odôvodnenia rozsudku krajského súdu a nesprávnym vyhodnotením vykonaného dokazovania. V súvislosti s namietanou nepreskúmateľnosťou treba uviesť, že rozsudok krajského súdu obsahuje všetky náležitosti predpísané v ustanovení § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, a preto ani nedošlo k odňatiu možnosti konať pred súdom. Iba nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia by mohol byť považovaný za vadu zakladajúcu prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť dovolania. V súvislosti s namietaným nesprávnym vyhodnotením vykonaného dokazovania treba uviesť, že nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 Občianskeho súdneho poriadku. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne, no táto skutočnosť sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 Občianskeho súdneho poriadku [nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je samostatným dovolacím dôvodom ani vtedy, keď je dovolanie procesne prípustné, ako to vyplýva z ustanovenia § 241 ods. 2 písm. a) až c) Občianskeho súdneho poriadku].

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko

odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Ústavný súd konštatuje, že uzneseniu najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky ako neprípustné, nemožno vytknúť nič. Sťažovateľka namietala predovšetkým to, že najvyšší súd sa nezaoberal vecnou správnosťou rozsudku krajského súdu. V prípade dovolania, prípustnosť ktorého sa opiera o ustanovenie § 237 Občianskeho súdneho poriadku, skúmanie vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu spravidla neprichádza do úvahy, pretože takto prípustné dovolanie možno odôvodniť iba podľa § 241 ods. 2 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku, čo neumožňuje skúmanie vecnej správnosti rozhodnutia.

Rovnako treba za úplné a presvedčivé považovať aj odôvodnenie rozsudku krajského súdu, ktorý vyhodnotením relevantných dôkazov dospel k záveru o tom, že styk sťažovateľky s mal. N. a s mal. S. nie je vhodné upravovať s tým, že prednosť má ich spontánna vôľa. V žiadnom prípade nemožno rozsudok krajského súdu považovať ani za arbitrárny, ale ani za zjavne neodôvodnený. Okolnosť, že sťažovateľka sa so závermi krajského súdu nestotožňuje, neznamená porušenie ňou označených práv podľa ústavy a dohovoru.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2012